

Seksuele uitbuiting

Toelichting bij het digitale barrièremodel

Inleiding

Seksuele uitbuiting is een veelzijdig fenomeen. Het komt voor in verschillende situaties, zowel fysiek als digitaal. De aard en omvang zijn moeilijk in te schatten. Dat komt onder meer doordat uitbuiting vaak buiten het zicht van toezicht en handhaving plaatsvindt. Ook herkennen slachtoffers zichzelf niet altijd als slachtoffer. Soms kennen zij hun rechten in Nederland onvoldoende.

Bij seksuele uitbuiting worden mensen onder dwang, druk of misleiding ingezet voor seksuele handelingen, met als doel hen uit te buiten. Bij minderjarigen hoeft er wettelijk gezien geen sprake te zijn van dwang of misleiding. Seksuele uitbuiting is een ernstige aantasting van de lichamelijke en persoonlijke integriteit en is strafbaar als mensenhandel. Het kan gaan om Nederlandse slachtoffers, EU-burgers en derdelanders.

Kwetsbaarheid speelt vaak een grote rol. Denk aan onzekerheid over verblijfsstatus, een licht verstandelijke beperking, dakloosheid, verslaving, schulden, trauma, beperkte kennis van rechten of het ontbreken van een steunend netwerk. Daders kunnen deze kwetsbaarheden bewust gebruiken. Soms versterken zij die kwetsbaarheden gaandeweg. Daardoor krijgen slachtoffers steeds minder ruimte om zelf keuzes te maken en wordt het moeilijker om uit de uitbuitingssituatie te komen. Echter speelt structurele kwetsbaarheid niet altijd een rol, en kan iedereen verwikkeld raken in een situatie van uitbuiting.

Seksuele uitbuiting is niet alleen een strafrechtelijk vraagstuk. Het is ook een sociaal-maatschappelijk, bestuurlijk en zorgvraagstuk. Uitbuiting wordt mogelijk gemaakt door verschillende stappen in een proces. Denk aan het ronselen van slachtoffers, het regelen van huisvesting en locaties, het werven van klanten en het verplaatsen of innen van geld. Daarbij kunnen daders gebruikmaken van legale structuren, informele netwerken en digitale platforms.

Hierdoor kunnen meerdere partijen een rol spelen, soms bewust en soms onbewust. Tegelijkertijd kan de uitbuiting lang verborgen blijven. Daarom vraagt seksuele uitbuiting om een integrale aanpak. Daarbij is niet alleen aandacht nodig voor het strafbare feit zelf, maar ook voor de onderliggende processen, verdienmodellen en mechanismen die afhankelijkheid vergroten. Daarnaast kan seksuele uitbuiting sterk verweven zijn met criminele uitbuiting, waardoor de verschillende onderdelen uit het model vaak voor beide uitingsvormen van mensenhandel relevant zijn.

Het barrièremodel seksuele uitbuiting helpt om deze processen zichtbaar te maken. Het model brengt het 'bedrijfsproces' van uitbuiting in kaart vanuit het perspectief van de dader. Het beschrijft welke stappen zich kunnen voordoen. Per stap worden gelegenheden, signalen, faciliteerders en bestaande en gewenste barrières benoemd.

Het model is illustratief. Niet iedere situatie doorloopt alle stappen en de volgorde kan verschillen. Juist die variatie maakt het model waardevol. Het helpt professionals om beter te zien waar zij kunnen ingrijpen, seksuele uitbuiting kunnen verstoren en slachtofferschap kunnen helpen voorkomen.

Barrièremodel en het CCV

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) werkt samen met overheid, bedrijfsleven en veiligheidsprofessionals aan een weerbare samenleving. Zo geven we criminaliteit minder kans en vergroten de veiligheid en het veiligheidsgevoel in Nederland. Eén van de methoden die we daarvoor gebruiken, is het barrièremodel.

Met een barrièremodel brengt het CCV samen met partners complexe vormen van criminaliteit in kaart. Daarbij kijken we naar het hele proces achter een crimineel fenomeen. In dit barrièremodel staat seksuele uitbuiting centraal.

Bekijk de animatie ➔

Dit barrièremodel is gemaakt voor het Actieplan programma Samen tegen mensenhandel.

Aan de totstandkoming van dit model hebben verschillende partners bijgedragen, waaronder de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Groningen, RIEC Midden-Nederland, het Openbaar Ministerie, de Politie, Comensha en de spiegelgroep van ervaringsdeskundigen van Comensha, het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Zorg- en veiligheidshuis de Markiezaten.

De stappen

In dit model bekijken we welke stappen iemand kan of moet zetten om seksuele uitbuiting te kunnen verrichten. Het barrièremodel bestaat uit negen stappen:

Bij elke stap staan de volgende vragen centraal:

Gelegenheden

Welke gelegenheden maken het mogelijk dat seksuele uitbuiting kan plaatsvinden?

Signalen

Welke signalen kunnen wijzen op seksuele uitbuiting?

Faciliteerders

Welke partijen kunnen onbewust of bewust faciliteren? Daarbij wordt benadrukt dat faciliteren niet per definitie bewust of direct hoeft te zijn: ook partijen die signalen onvoldoende herkennen of benutten, kunnen onbedoeld indirect een rol spelen in het in stand houden van uitbuitingssituaties.

Barrières

Welke barrières kunnen worden opgeworpen? Daarbij maken we een onderscheid tussen:

- Bestaande barrières: welke maatregelen van overheden, toezichthouders en private partijen kunnen nu al worden ingezet?
- Gewenste barrières: welke aanvullende of nieuwe barrières kunnen worden ontwikkeld om seksuele uitbuiting te verstoren, te voorkomen of om slachtoffers beter te ondersteunen? Of welke bestaande barrières kunnen worden versterkt?

Scope

In het barrièremodel seksuele uitbuiting richten we ons op situaties waarin slachtoffers zich in Nederland bevinden of in Nederland worden ingezet. Daarbij maakt het niet uit via welke route zij naar Nederland zijn gekomen of waar zij zijn geronseld.

Binnen deze scope gelden de volgende afbakeningen en nuances:

- **Mensensmokkel valt buiten de scope**

De feitelijke strafrechtelijke mensensmokkel en de smokkelketens zelf nemen we niet mee als onderwerp van interventie. Anders wordt het model te breed. De focus ligt op de bestuurlijke aanpak van seksuele uitbuiting in Nederland.

Mensensmokkel is een afzonderlijk strafbaar feit in het Wetboek van Strafrecht en heeft niet altijd een directe relatie met mensenhandel. Wel maken we in het model zichtbaar dat het ronselen van slachtoffers ook in andere landen kan plaatsvinden. Dat is relevant voor signalering en samenwerking, zeker wanneer slachtoffers daarna naar Nederland reizen of hier worden ingezet.

De nadruk blijft liggen op interventies die in Nederland mogelijk zijn. Daarbij is van belang dat het werven van iemand in het buitenland om in Nederland in de seksindustrie te werken, wanneer sprake is van uitbuiting, strafbaar kan zijn als mensenhandel. Dit volgt uit artikel 273 lid 1 sub 3 Sr.

- **Seksuele uitbuiting en sekswerk**

Seksuele uitbuiting duiden we in dit model als: het gedwongen of onder druk verrichten van seksuele handelingen met het oogmerk van uitbuiting.

In dit model gebruiken we soms de term 'sekswerk', omdat seksuele uitbuiting zich ook binnen deze branche kan afspelen. Daarbij is het onderscheid belangrijk: sekswerk is een beroep; seksuele uitbuiting is een vorm van mensenhandel.

Het barrièremodel richt zich op zowel fysieke als digitale vormen van seksuele uitbuiting.

Nuances

Seksuele uitbuiting kent veel verschillende uitingsvormen, contexten en doelgroepen. Daarom benadert dit barrièremodel seksuele uitbuiting in de breedte. Het bedrijfsproces laat zien welke stappen zich kunnen voordoen bij seksuele uitbuiting, bekeken vanuit het perspectief van een dader met het oogmerk van uitbuiting. De stappen zijn illustratief. Ze vormen dus geen vast of lineair stappenplan dat in alle gevallen volledig wordt doorlopen.

In de praktijk kunnen slachtoffers en daders verschillende routes door het proces volgen. Zo is de stap 'inreis' alleen relevant voor slachtoffers die vanuit het buitenland naar Nederland komen. Deze stap speelt niet bij slachtoffers die in Nederland worden geronseld. Ook vinden niet alle stappen altijd plaats. In sommige situaties is er bijvoorbeeld geen fase van geleidelijke binding, maar gaat de dader na het eerste contact direct over op beheersing.

Daarnaast kunnen stappen in een andere volgorde voorkomen. Zo kan een locatie al geregeld zijn of kunnen klanten al zijn geworven, voordat een specifiek slachtoffer wordt geronseld. Het bedrijfsproces moet daarom worden gelezen als een totaaloverzicht van mogelijke stappen die samen seksuele uitbuiting kunnen vormen. De volgorde is logisch en chronologisch opgebouwd, maar niet dwingend.

Het opdelen van seksuele uitbuiting in afzonderlijke stappen helpt om het delict beter te begrijpen. Ook maakt het duidelijk waar bestuurlijke barrières mogelijk zijn. Signalen en gelegenheden zijn in dit model gekoppeld aan specifieke stappen. Toch moeten zij altijd in samenhang en context worden beoordeeld. Een signaal wijst niet automatisch op seksuele uitbuiting. De combinatie van meerdere signalen en de plaats daarvan binnen het bedrijfsproces kan daar wel op wijzen.

Daarbij is belangrijk dat juridisch al sprake kan zijn van mensenhandel wanneer er sprake is van een oogmerk tot uitbuiting, mits ook aan de andere bestanddelen van de delictsomschrijving wordt voldaan. De seksuele handelingen hoeven dan nog niet daadwerkelijk te hebben plaatsgevonden. Ook eerdere stappen, zoals ronselen of inreis onder inzet van een dwangmiddel met het oogmerk van uitbuiting, kunnen daarom relevant zijn voor vroegtijdige signalering en interventie.

Inzet van dwangmiddelen

In dit model is de inzet van dwangmiddelen uitgewerkt bij de stap 'beheersen'. Tegelijkertijd kan het gebruik van dwangmiddelen als een rode lijn die door het hele bedrijfsproces lopen.

Denk aan dwang, dreiging, geweld, afpersing of misbruik van een kwetsbare positie, zoals genoemd in artikel 273f lid 1 Sr. Wanneer deze middelen worden ingezet met het oogmerk van uitbuiting, beperken zij de keuzevrijheid van het slachtoffer. Daarmee vormen zij een belangrijk element van seksuele uitbuiting.

Bij minderjarigen hoeven dwangmiddelen niet te worden bewezen. Voor mensenhandel bij minderjarigen kan het verrichten van handelingen met het oogmerk van uitbuiting voldoende zijn. Dit volgt uit artikel 273f, lid 1, sub 2 Sr.

STAP 1

Ronselen

In de eerste stap van het uitbuitingsproces zoekt de dader naar potentiële slachtoffers. Dit gebeurt online en offline. Daders spelen vaak in op bestaande kwetsbaarheden of op acute gebeurtenissen in iemands leven. Zij gebruiken sociale media, digitale platforms of persoonlijke netwerken met malafide professionals om contact te leggen. Of fysieke locaties zoals scholen, zorginstellingen en op straat. Ronselen kan subtiel beginnen, bijvoorbeeld met aandacht, complimenten of hulp. Het kan ook directer plaatsvinden, bijvoorbeeld via manipulatie, misleiding, geweld of dreiging met geweld. In internationale situaties kunnen beloften over werk, inkomen of kansen in Nederland een rol spelen. Het doel van deze stap is om een opening te creëren. Van daaruit kan de dader invloed, afhankelijkheid of controle opbouwen.

STAP 1 Ronselen

Gelegenheden

- Daders maken gebruik van kwetsbaarheden, zoals een licht verstandelijke beperking, psychische problemen, schulden, dakloosheid, sociale uitsluiting, verslaving, migratiestatus, hechtingsproblematiek, gebrek aan steunfiguren of eerdere ervaringen met seksueel geweld of trauma.
- Schaamte rondom seksualiteit, bijvoorbeeld vanuit gemeenschap, cultuur of geloof, kan de kwetsbaarheid vergroten.
- Acute gebeurtenissen kunnen iemand tijdelijk extra kwetsbaar maken. Denk aan conflicten, verlies, afwijzing, contactverlies of traumatische ervaringen.
- Potentiële slachtoffers hebben niet altijd kennis van uitbuiting, rechten of risico's. Dit geldt zeker wanneer zij verhalen horen over werk in een ander land.
- Malafide zorgverleners of andere professionals kunnen via hun functie toegang hebben tot kwetsbare personen. Dit kan ook gelden voor zelfstandigen zonder personeel die in zorg- of hulpverleningscontexten werken.

Signalen

- Toename van telefoongebruik in combinatie met contact met onbekende personen, terughoudendheid/geheimzinnigheid of gebruik op ongebruikelijke tijdstippen.
- Relaties of contacten die niet passen bij leeftijd of levensfase.
- Internationale beloften over werk, inkomen of leven in een ander land die onrealistisch of te mooi lijken om waar te zijn.
- Onbekenden die reageren op social media posts of contact zoeken via privéberichten.

Faciliteerders

- Online platforms en websites waar seksueel contact, sekswerk of betaalde seksuele content wordt aangeboden, zoals OnlyFans, Kinky.nl, Chill Planet, Bullchat en Chatgirl.
- Sociale media, berichtendiensten en gamingplatforms, zoals Snapchat, WhatsApp Telegram, Facebook, Instagram en TikTok.
- Zorginstellingen, asielzoekerscentra of de daklozenopvang als indirecte facilitator bij het niet herkennen van signalen.

Barrières

Bestaande barrières

- Bewustwordingscampagnes in landen van herkomst, zoals Next Steps van het Leger des Heils in Roemenië. Deze campagnes richten zich op misleiding en risico's van seksuele uitbuiting bij potentiële slachtoffers in herkomstlanden.
- Kwaliteits- en beroepsregisters in de zorg, zoals het BIG-register. Deze registers geven inzicht in bevoegdheid en beroepsstatus van zorgverleners en kunnen helpen om misbruik van professionele toegang tot kwetsbare personen te voorkomen.
- Leeftijdsgrenzen en ouderlijk toezicht op sociale media.
- Signalerings- en weerbaarheidstrainingen voor jongeren en professionals, bijvoorbeeld op scholen, in zorginstellingen en op opvanglocaties.

Gewenste barrières

- Landelijke implementatie van een risicotaxatie-instrument mensenhandel voor medewerkers van jeugdinstituten, zodat kwetsbare jongeren sneller worden herkend en beschermd.
- Structurele bewustwording over seksuele en criminele uitbuiting bij kwetsbare doelgroepen binnen zorginstellingen, scholen, asielzoekerscentra, daklozenopvang, penitentiaire inrichtingen en justitiële jeugdinrichtingen. Daarbij is ook aandacht nodig voor gezonde seksuele ontwikkeling en grenzen.
- Gerichte voorlichting in landen van herkomst via lokale rolmodellen, lokale media, vertrouwde personen of influencers. Het doel is om realistische informatie te geven over risico's, rechten en uitbuiting.
- Informatiepunten naar voorbeeld van Work in NL. Dit kan samengaan met een vernieuwing van de website sekswerk-goedgergeld.nl, met centrale en toegankelijke informatie over werken in de seksindustrie, rechten, hulpverlening en veilig hulp vragen. Ook voor mensen zonder geldige verblijfsdocumenten.

Geprioriteerde barrière: Structurele bewustwording en signalering van ronselen en afhankelijkheidsrelaties

Deze barrière is gericht op het structureel vergroten van bewustwording over seksuele (en criminele) uitbuiting, met name in de fase waarin slachtoffers worden geronseld en in de fase van het binden.

Ronseling vindt vaak plaats in een context waarin kwetsbaarheden al aanwezig zijn, en waarin signalen van grooming, manipulatie, isolatie en afhankelijkheidsrelaties geleidelijk ontstaan. Deze signalen worden niet altijd tijdig herkend, zowel binnen professionele omgevingen (zoals scholen, zorginstellingen en opvanglocaties) als binnen het sociale netwerk van slachtoffers (zoals ouders, vrienden en de rest van het sociale netwerk).

Door bewustwording structureel te versterken, zowel bij professionals als in het sociale netwerk, kunnen signalen eerder worden herkend en besproken. Daarbij is ook aandacht nodig voor thema's zoals gezonde (seksuele) ontwikkeling, grenzen en weerbaarheid.

Onderdelen:

- Het integreren van aandacht voor grooming, afhankelijkheidsrelaties en signalen van ronseling in bestaande werkprocessen en onderwijsprogramma's
- Structureel aanbieden van bewustwordingsprogramma's over seksuele uitbuiting (en mensenhandel breed) bij locaties als zorginstellingen, scholen, asielzoekerscentra en de daklozenopvang.
- Het bieden van concrete handelingsperspectieven bij signalen (wat te doen, waar te melden, hoe het gesprek aan te gaan)
- Het structureel inzetten (en niet incidenteel) van bestaande initiatieven en materialen

Randvoorwaarden:

- Structurele borging van bewustwording (bijv. via onderwijs, trainingen en vaste programma's) in plaats van losse interventies
- Aansluiting bij de leefwereld en beleavingswereld van de doelgroep
- Draagvlak binnen organisaties en bij professionals om dit als kerntaak te zien
- Aandacht voor- duidelijke meld- en opvolgstructuren bij signalering

STAP 2

Binden

In deze stap werkt de dader aan het creëren of versterken van een afhankelijkheidsrelatie met het slachtoffer. De dader speelt in op bestaande kwetsbaarheden, een gebrek aan steun uit het eigen netwerk of het ontbreken van positieve rolmodellen. Daders kunnen het slachtoffer steeds verder isoleren. Contact met vrienden, familie of hulpverlening neemt dan af. Daardoor krijgt de dader een steeds centralere plek in het leven van het slachtoffer. Binding kan ontstaan door aandacht, affectie, cadeaus, financiële steun of het bieden van een gevoel van erkenning of veiligheid. Het doel is om het slachtoffer emotioneel, sociaal of praktisch afhankelijk te maken. Daardoor neemt de weerstand tegen volgende stappen af en krijgt de dader meer grip.

STAP 2 Binden

Gelegenheden

- Bestaande afhankelijkheidsrelaties kunnen worden benut om de binding te versterken.
- Een gebrek aan positieve rolmodellen kan iemand vatbaarder maken voor aandacht, bevestiging of bescherming van de dader.
- Lange doorlooptijden in de zorg kunnen ervoor zorgen dat iemand lang zonder passende hulp blijft. In die periode kan ruimte ontstaan voor binding door een dader.
- Bij grooming kunnen aandacht, cadeaus, geld middelen of beloftes worden gebruikt om gevoelens van verbondenheid te versterken.
- Verdere isolatie van het eigen sociale netwerk zorgt ervoor dat signalen minder snel terechtkomen bij het sociale netwerk.

Signalen

- Verandering in online gedrag, zoals een andere profielfoto, seksueel getinte posts of het delen van naaktbeelden.
- Spijbelen of minder aanwezig zijn op school.
- Later thuiskomen dan normaal.
- Niet meer komen opdagen bij sociale activiteiten.
- Plotseling starten of toenemen van middelengebruik.
- Minder aanspreekbaar of bereikbaar zijn voor het eigen sociale netwerk.

Faciliteerders

- Het sociale netwerk van het slachtoffer.
- Instellingen met beperkt toezicht, zoals asielzoekerscentra, zorginstellingen en opvanglocaties als indirecte faciliteerder.

STAP 2 Binden

Barrières

Bestaande barrières

- Programma's zoals Geweldloos Verzet en De Nieuwe Autoriteit. Deze programma's gaan uit van onvoorwaardelijke betrokkenheid van ouders en hulpverleners, ook bij afwijzing of ontwijkend gedrag van het slachtoffer.
- Structurele betrokkenheid van scholen, leerplicht en jeugdteams. Zij kunnen veranderingen in gedrag, schoolverzuim en sociaal functioneren signaleren.

Gewenste barrières

- Snellere inzet van tijdelijke of overbruggende ondersteuning bij wachttijden in de zorg. Denk aan buddy-systemen, praktijkondersteuners bij de huisarts of ervaringsdeskundigen.
- Duidelijkere en meer eenduidige meldstructuren, zodat professionals weten waar zij signalen kunnen delen en advies kunnen vragen.
- Meer bewustwording bij ouders, scholen, vrienden en andere personen in het sociale netwerk over grooming, isolatie en afhankelijkheidsrelaties.
- Structurele inzet van taal- en sociale buddies, bijvoorbeeld via VluchtelingenWerk, om positieve sociale contacten en steun te versterken.

Geprioriteerde barrière: Doorbreken van meldingsverlegenheid en het versterken van een veilig en eenduidig kader voor het delen van signalen

Deze barrière is gericht op het doorbreken van handelingsverlegenheid bij professionals bij het delen van (zachte) signalen van mensenhandel. In de praktijk ervaren professionals, met name in zorg en sociaal domein, onzekerheid over wat zij wel en niet kunnen delen. Hierdoor blijven signalen soms onbesproken of worden deze niet tijdig gedeeld met relevante partijen.

Tegelijkertijd is er al langer een roep om duidelijkere en meer eenduidige meldstructuren zodat professionals weten waar zij signalen kunnen delen en advies kunnen opvragen. De barrière richt zich daarmee op het versterken van een veilig, juridisch geborgd en overzichtelijk eenduidig kader, waarin professionals laagdrempelig signalen kunnen delen en bespreken.

Randvoorwaarden:

- Verduidelijking over wat binnen bestaande wet- en regelgeving (zoals privacy- en meldkaders) wél mogelijk is voor het delen van (zachte) signalen
- Vertrouwen bij professionals dat zij veilig en rechtmatig signalen kunnen delen
- Eenduidigheid en herkenbaarheid van het meldlandschap
- Aansluiting bij bestaande werkprocessen en meldstructuren

STAP 3

Inreizen

Wanneer slachtoffers in het buitenland zijn geronseld, richt deze stap zich op het naar Nederland brengen van het slachtoffer. Dit kan via reguliere reisroutes, alternatieve vervoersvormen of door gebruik te maken van misleiding en afhankelijkheidsrelaties. Het doel van de dader is dat de inreis zo onopvallend mogelijk verloopt. Zo wordt de kans kleiner dat instanties, vervoerders of reisorganisaties signalen herkennen en ingrijpen.

Deze stap vervalt wanneer slachtoffers in Nederland worden geronseld. Bij grensoverschrijdende seksuele uitbuiting is deze stap juist essentieel.

STAP 3 Inreizen

Gelegenheden

- Beperkte internationale en interbestuurlijke afstemming rond inreis. Denk aan samenwerking tussen lokaal bestuur (gemeenten/ RIEC's) enerzijds en grensbewaking en opsporingsinstanties (zoals de KMar en (buitenlandse) politie) anderzijds.
- Slachtoffers van mensensmokkel kunnen extra kwetsbaar zijn voor mensenhandel, bijvoorbeeld vanwege schuldopbouw en afhankelijkheidspositie.
- Beperkte bewustwording in de transport-, vervoers- en reisbranche over signalen van mensenhandel en seksuele uitbuiting.
- Misbruik van verblijfsroutes, bijvoorbeeld via schijnhuwelijken of schijnerkenningen, om verblijf en werk in Nederland mogelijk te maken.
- Bij een RNI-inschrijving wordt het verblijfsrecht niet getoetst en worden identiteitsdocumenten geaccepteerd zonder koppeling aan verblijfsstatus.
- In tegenstelling tot BRP-inschrijvingen worden gemeenten niet gewaarschuwd bij hoge aantallen RNI-inschrijvingen op één adres, ook niet als dat adres geen woonbestemming heeft.

Signalen

- Het opgegeven verblijfadres, zoals een hotel of Airbnb, past niet goed bij het reisdoel, de reisduur of de persoonlijke situatie.
- Iemand voert niet zelf het woord, maar laat een medereiziger of begeleider antwoorden.
- Een medereiziger of begeleider beheert het paspoort of andere identiteitsdocumenten.
- Weinig bagage bij inreis, terwijl een langer verblijf wordt opgegeven.
- Er is een ontmoeting met een 'afhaler' in of buiten de terminal, waarbij het lijkt alsof reiziger en afhaler elkaar niet kennen.
- Kleding of voorwerpen in de bagage die kunnen wijzen op inzet in sekswork of seksuele dienstverlening, zoals lingerie of seksspeeltjes. Dit signaal moet altijd in samenhang met andere signalen worden beoordeeld.

Faciliteerders

- Taxi's en Uber en andere vervoersdiensten.
- Documentvervalsers.
- Personen die visa aanvragen, ondersteunen of organiseren.
- 'Afhalers' die slachtoffers bij aankomst opvangen of verder vervoeren.

STAP 3 Inreizen

Barrières

Bestaande barrières

- EMPACT-actiedagen (Pi-NL) op luchthavens en andere inreislocaties, waarbij op basis van risicoprofielen wordt gecontroleerd op mensenhandel en seksuele uitbuiting.
- Nietigverklaring van een schijnerkenning wanneer blijkt dat deze alleen is gedaan is om verblijfsrecht te krijgen.
- ANPR-controles gericht op bekende of opvallende afhalers bij inreislocaties.
- Ondermijningsteams op luchthavens die gespecialiseerd zijn in het herkennen van georganiseerde criminaliteit en ondermijning, waaronder mensenhandel.

Gewenste barrières

- Gerichtere en frequentere controles bij internationaal busvervoer en andere laagdrempelige vervoersvormen die veel worden gebruikt voor inreis naar Nederland.
- Betrekken van brancheorganisaties bij signalering en doorverwijzing.
- Meer aandacht voor signalen van seksuele uitbuiting bij de eerste inschrijving en intake van asielzoekers en andere kwetsbare groepen, bijvoorbeeld bij COA, RNI-loketten en de IND.
- Stimuleren en waar mogelijk versterken van tijdige inschrijving in de Basisregistratie Personen, zodat personen beter in beeld zijn en toegang tot ondersteuning duidelijker wordt.

Geprioriteerde barrière: Versterken van signalering bij eerste registratie van (niet-)ingezetenen in combinatie met het verbeteren van de RNI-inschrijving

Deze barrière is gericht op het versterken van signalering van seksuele uitbuiting en andere vormen van mensenhandel bij de eerste registratie en intake bij een RNI-loket en het verbeteren van de betrouwbaarheid en opvolging van deze registraties.

Momenten zoals inschrijving bij RNI loketten, intake bij COA en IND vormen belangrijke contactpunten waar signalen van uitbuiting zichtbaar kunnen worden. Tegelijkertijd zijn er binnen deze processen kwetsbaarheden, zoals beperkte controle op identiteit en verblijfsstatus en het ontbreken van structurele opvolging van signalen wat ook al eerder is samengevat in een bestuurlijk signaal van de Nederlandse Arbeidsinspectie. De barrière richt zich daarmee op het beter benutten van deze instapmomenten om vroegtijdig signalen te herkennen, registraties te verbeteren en doorgeleiding naar opvolging te versterken.

Onderdelen:

- Het structureel vergroten van aandacht voor signalen van mensenhandel bij eerste inschrijving en intake (COA, IND, RNI)
- Het versterken van controle op identiteit en (waar relevant) verblijfsstatus bij registratie
- Het verbeteren van de opvolging van signalen na registratie
- Het versterken van de kwaliteit en actualiteit van adres- en verblijfsgegevens
- Het verbinden van registratieprocessen met toezicht en handhaving

Randvoorwaarden:

- Voldoende capaciteit en expertise bij loketten om signalering en controle uit te voeren
- Balans tussen laagdrempelige registratie en controle (bewaken van het rigide worden van proces)
- Borging van opvolging van signalen
- Eenduidigheid in werkwijzen

STAP 4

Locatie regelen

In deze stap regelt de dader een plek waar de uitbuiting kan plaatsvinden. Dit kan een tijdelijke verblijfslocatie zijn, een werkplek of een combinatie daarvan. De locatie kan fysiek zijn, maar ook digitaal worden georganiseerd. Daders maken gebruik van plekken met weinig toezicht of sociale controle. Ook benutten zij situaties waarin registratie en controle beperkt zijn. Het doel is om een locatie te regelen waar de dader voldoende grip heeft en waar de kans op ontdekking zo klein mogelijk is. Slachtoffers worden vaak verplaatst of ondergebracht op adressen waar zij zelf weinig controle of overzicht hebben. Dit vergroot hun afhankelijkheid en isolatie.

STAP 4 Locatie regelen

Gelegenheden

- Bij veel tijdelijke verblijfslocaties is nauwelijks fysiek contact nodig. Veel gaat via zelf inchecken, waarbij iemand bijvoorbeeld per mail een toegangscode ontvangt. Hierdoor is er geen contactmoment waarbij signalen kunnen worden herkend.
- Vaak hoeft alleen de hoofdboeker zich te identificeren. Daardoor is er weinig zicht op andere personen die op de locatie verblijven.
- Huisvesting met weinig sociale controle biedt ruimte voor uitbuiting. Denk bijvoorbeeld aan recreatiewoningen, vakantieparken, garageboxen en hotels.
- Er is beperkt toezicht op onderhuur van appartementen, kamers en studentenwoningen.

Signalen

- Binnen de RNI wordt een adres opgegeven waar al veel mensen staan geregistreerd of verblijven.
- Personen staan niet ingeschreven in de Basisregistratie Personen op het adres waar zij verblijven.
- Een recreatiewoning wordt permanent bewoond.
- Huur wordt contant betaald aan een (onbekende) verhuurder.
- Uit bestuurlijke controles blijkt dat op hetzelfde adres telkens andere sekswerkers worden aangetroffen. Na een controle worden zij snel verplaatst.

Faciliteerders

- Beheerder van garageboxen.
- Verhuurplatforms zoals Airbnb en Booking.com.
- Hotels en hotelketens.
- Bungalowparken, vakantieparken en recreatieparken.
- Illegale websites waarop woningen worden aangeboden.

STAP 4 Locatie regelen

Barrières

Bestaande barrières

- Gemeentelijke gemeentelijke controle-teams op sekswerk en bredere integrale controles op sekswerk, inclusief toezicht op locaties en vergunningen.
- De Rotterdamse aanpak waarbij een bestuurlijke boete kan worden opgelegd voor het onttrekken van een woning aan de woningmarkt bij een illegale seksinrichting (huisvestingswet).
- Het certificeringsprogramma No Room for Sex Trafficking voor hotels en vakantieparken, waarbij medewerkers via online trainingen signalen van seksuele uitbuiting herkennen.
- Intrekking van vergunningen van escort-bureaus, seksclubs of andere vergunde locaties bij overtredingen.
- Toepassing van ruimtelijke regelgeving bij bijvoorbeeld permanente bewoning van een recreatiewoning, via een last onder dwangsom of een last onder bestuursdwang.

Gewenste barrières

- Verdere verspreiding en opschaling van het certificeringsprogramma No Room for Sex Trafficking onder hotels en vakantieparken.
- Duidelijke kaders voor de opvolging van signalen uit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit. Gemeenten ontvangen periodiek signalen vanuit de LAA voor mogelijk onderzoek. Er is een verplichting tot opvolging, maar de invulling daarvan verschilt.
- Nauwere samenwerking tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke ketenpartners en woningbouwcorporaties. Daarbij is bewustwording en handelingsperspectief nodig, zonder automatisch nieuwe kwetsbaarheid te creëren door slachtoffers of kwetsbare bewoners direct uit huis te zetten.
- Bewustwording bij bewoners van adressen waar niet-vergund sekswerk is aangetroffen, bijvoorbeeld via informatiebrieven van het OM over risico's en mogelijke consequenties.
- Versterken van de signalerings- en informerende rol van de Kamer van Koophandel bij bedrijfsinschrijving door te sturen op meer en betere risicomeldingen.

STAP 4 Locatie regelen

Geprioriteerde barrière: Versterken van signalerings- en informerende rol van de Kamer van Koophandel bij bedrijfsinschrijving

Deze barrière is gericht op het actiever benutten van de Kamer van Koophandel bij het signaleren van- en informeren over situaties van uitbuiting bij bedrijfsinschrijving. Aan de ene kant betreft dit de signalerende rol van de KvK. Bij inschrijving kunnen red flags zichtbaar worden waarbij het nu nog onduidelijk is welke signalen structureel worden herkend en geregistreerd, waar en hoe deze signalen worden gemeld en in hoeverre opvolging plaatsvindt of kan plaatsvinden in samenwerking met relevante partners.

Aan de andere kant ligt er een nog onderbenutte informerende rol van de KvK richting potentiële slachtoffers. Dit betreft onder andere:

- Het verstrekken van begrijpelijke informatie in de eigen taal;
- Het toetsen of iemand daadwerkelijk begrijpt wat het starten van een onderneming inhoudt (bijvoorbeeld verplichtingen rondom omzetbelasting en administratie);
- Het bieden van handelingsperspectief wanneer iemand onder druk staat of in een uitbuitingssituatie verkeert.

Onderdelen:

- Helder krijgen van signaleringscriteria gericht op mogelijke risico's en meldings- en opvolgingsroutes
- Het versterken van de informerende rol van de KvK richting inschrijvers, inclusief uitleg over rechten en plichten (zoals belastingverplichtingen)
- Het beschikbaar maken van informatie in verschillende talen, afgestemd op arbeidsmigranten en andere kwetsbare groepen
- Het stimuleren van actieve bevraging bij inschrijving om te toetsen of iemand begrijpt wat ondernemerschap inhoudt en het toetsen op red flags

Randvoorwaarden:

- Duidelijkheid over de rol en verantwoordelijkheid van de KvK binnen het bredere systeem van signalering en handhaving
- Juridische ruimte en kaders voor het signaleren en (indien nodig) delen van signalen
- Heldere afspraken over opvolging van signalen door ketenpartners

Geprioriteerde barrière: Nauwere samenwerking tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke ketenpartners en woningbouwcorporaties

Deze barrière is gericht op het lokaal versterken van de samenwerking tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke ketenpartners en woningbouwcorporaties bij signalen van seksuele uitbuiting in de wooncontext. Woonlocaties spelen een belangrijke rol binnen uitbuitingssituaties, terwijl ingrijpen (bijvoorbeeld het beëindigen van de huur) kan leiden tot nieuwe kwetsbaarheid.

De barrière richt zich daarom op het ontwikkelen van een meer integrale en afgestemde lokale aanpak, waarbij signalering, interventie en bescherming in samenhang worden vormgegeven.

Onderdelen:

- Het betrekken van landelijke partijen zoals VNG en Aedes (vereniging voor woningbouwcorporaties)
- Het ophalen en analyseren van lokale best practices rond signalering en bescherming
- Het vertalen van deze inzichten naar een (eerste) landelijke leidraad of handreiking
- Het verkennen van gezamenlijke uitgangspunten voor de omgang met signalen van uitbuiting in woonlocaties
- Het stimuleren van kennisdeling en uitwisseling tussen gemeenten, corporaties en ketenpartners

Randvoorwaarden:

- Betrokkenheid en eigenaarschap van zowel landelijke als lokale partijen
- Ruimte voor lokale invulling binnen een gedeeld kader
- Aandacht voor het voorkomen van onbedoelde negatieve effecten voor slachtoffers

STAP 5

Klanten werven

In deze stap richt de dader zich op het aantrekken van klanten. Dit gebeurt vaak via digitale platforms, advertentiesites, sociale media of gesloten online omgevingen. Op die plekken is toezicht of moderatie soms beperkt. De dader presenteert het slachtoffer op een manier die klanten moet aantrekken. Online kanalen maken dit makkelijker, omdat zij anoniem, snel en op grote schaal kunnen worden gebruikt. Zo wordt de uitbuiting commercieel gemaakt. Het doel van deze stap is om een vaste stroom van betaald seksueel contact te organiseren. Daarmee kan de dader structureel verdienen aan de uitbuiting.

STAP 5 Klanten werven

Gelegenheden

- De lage pakkans voor klanten in het onvergunde circuit kan de vraag in stand houden. Denk aan situaties met minderjarigen, personen zonder verblijfsrecht of slachtoffers van mensenhandel.
- Digitale platforms bieden anonimiteit en schaalbaarheid. Daardoor kunnen klanten snel worden bereikt en kan aanbod makkelijk worden verspreid.
- Klanten herkennen signalen van uitbuiting niet altijd of willen deze niet zien.
- Het grote online aanbod van porno, waaronder gewelddadige of grensoverschrijdende categorieën, kan bijdragen aan normalisering van dwang of grensoverschrijdend seksueel gedrag.

Signalen

- Advertenties waarin risicovolle of extreme seksuele diensten worden aangeboden tegen een afwijkende of ongebruikelijk lage prijs.
- Klantforums waarop mannen recensies achterlaten over sekswerkers.
- Marktplaatsachtige websites waarop klanten zelf advertenties plaatsen waarin ze op zoek zijn naar sekswerkers.
- Aanverwante delicten, zoals livestreams van seksueel misbruik van kinderen.

Faciliteerders

- Online platforms waar seksueel contact, sekswerk of betaalde seksuele content wordt aangeboden, zoals OnlyFans, Kinky.nl, Chill Planet, Bullchat en Chatgirl.
- Sociale media en berichtendiensten zoals Snapchat, WhatsApp, Telegram, Facebook, Instagram en TikTok.
- Klanten die bewust of onbewust bijdragen aan de vraag.
- Het netwerk van de dader.

STAP 5 Klanten werven

Barrières

Bestaande barrières

- Identiteits- en leeftijdscontroles op platforms zoals Kinky.nl. Deze controles zijn platformrichtlijnen en geen wettelijke verplichting. Ze helpen om minderjarigen te weren, maar zijn niet volledig waterdicht.
- Het Fieldlab Werven van klanten en de klantenaanpak minderjarigen. Daarbij is ingezet op het in beeld brengen van klanten. In dit fieldlab zijn eenmalig lokprofielen gebruikt om klanten te identificeren die reageren op advertenties.
- Vervolg op de aangenomen motie om onderzoek te doen naar de vervolging van klanten die tegen betaling seks hebben gehad met minderjarigen.

Gewenste barrières

- Gerichter en intensiever inzetten van lokaccounts op advertentiesites om klanten te identificeren en de vraagkant beter in beeld te krijgen.
- Preventieve drempels opwerpen tegen misstanden in de porno-industrie. Dit kan door sectoren die locaties of diensten kunnen faciliteren, zoals de horecasector via Koninklijk Horeca Nederland (KHN), actief te informeren over verdachte signalen en meldmogelijkheden.
- Bezoekers van websites inzetten als extra waarnemers tegen uitbuiting van minderjarigen. Bijvoorbeeld via een interactieve pop-up die laat zien hoe moeilijk leeftijdsinschatting is en direct verwijst naar meldroutes.
- Wettelijke mogelijkheden creëren om seksadvertentiewebsites te verplichten tot leeftijdsverificatie.

Aandachtspunt: Wettelijke verplichting voor leeftijdsverificatie van sekswerkers op seksadvertentiewebsites

Dit aandachtspunt betreft de noodzaak om te komen tot een wettelijke verplichting voor leeftijdsverificatie van sekswerkers op seksadvertentieplatforms.

Online platforms spelen een centrale rol in het faciliteren van sekswerk, en daarmee ook in het zichtbaar maken en aanbieden van personen binnen seksuele uitbuitings-situaties. In de huidige situatie ontbreekt vaak een structurele en afdwingbare toets op de leeftijd van personen die op deze platforms worden aangeboden. Dit wordt vanuit platforms wel gedaan vanuit interne regelgeving maar een wettelijke verplichting ontbreekt.

STAP 6

Beheersen

In deze stap zet de dader de eerder opgebouwde afhankelijkheid en kwetsbaarheid om in controle en dwang. Waar de stap 'binden' vooral gaat over het creëren van emotionele, sociale of praktische afhankelijkheid, staat bij 'beheersen' het afdwingen van medewerking centraal. Het slachtoffer wordt onder druk gezet, bedreigd, geïntimideerd of gechanteerd om mee te werken aan de uitbuiting. De dader maakt gebruik van angst, isolatie, schulden, onzekerheid over verblijf, eerdere 'fouten' of schaamte. Daardoor krijgt het slachtoffer steeds minder handelingsruimte.

Soms slaat de dader de fase van binden over. Na het ronselen wordt dan direct overgegaan op beheersing.

STAP 6 Beheersen

Gelegenheden

- Daders benutten bestaande afhankelijkheid of kwetsbaarheid, zoals een licht verstandelijke beperking, verslaving, psychische problemen, geldproblemen, sociaal isolement, slechte familie-omstandigheden, klem zitten tussen culturen of verblijf in een azc of amv-opvang.
- Beperkte taalvaardigheid maakt het moeilijker om hulp te vragen en vergroot de afhankelijkheid van anderen.
- Angst voor straf vanwege eerdere activiteiten kan het slachtoffer ervan weerhouden om hulp te zoeken.
- Angst voor uitzetting speelt een grote rol bij mensen zonder rechtmatig verblijf of zonder geldige verblijfsdocumenten.
- Schaamte of victim blaming rond (naakt) beelden kan door de dader worden gebruikt om druk uit te oefenen.

Signalen

- Opgewacht of opgehaald worden door onbekende personen of auto's.
- Opvallende gedragsverandering, bijvoorbeeld heel stil en teruggetrokken worden of juist agressief reageren.
- Start of toename van drugsgebruik.
- Lichamelijke veranderingen, zoals sterk vermageren, nieuwe tatoeages, implantaten of sporen van mishandeling.
- Sociaal isolement of het verbreken van contact met het eigen netwerk.
- Paspoort of identiteitsbewijs wordt ingehouden door iemand anders.

Faciliteerders

- Het sociale netwerk van het slachtoffer.
- Professionals met onvoldoende zicht op uitbuiting.
- Personen die geweld, dreiging of controle uitvoeren namens de dader, ook wel 'enforcers'.
- Zorg- en opvanginstellingen (indirect).

Barrières

Bestaande barrières

- Het free in, free out-principe uit de praktijk. Dit houdt in dat ook personen zonder geldige verblijfsstatus contact kunnen opnemen met de politie of aangifte kunnen doen bij slachtofferschap van geweld of uitbuiting.
- De B8-regeling. Deze regeling biedt slachtoffers van mensenhandel de mogelijkheid om tijdelijk verblijf te krijgen wanneer zij aangifte doen of op een andere manier meewerken aan het strafrechtelijk onderzoek. Ook is er een bedenktijd om hierover een beslissing te nemen.

Gewenste barrières

- Vergroten van de bekendheid van het free in, free out-principe en de B8-regeling bij potentiële slachtoffers, kwetsbare doelgroepen en professionals die aangiftes opnemen.
- Uitbreiding van het aantal opvangplekken voor slachtoffers van seksuele uitbuiting en mensenhandel, zodat directe veiligheid en stabiliteit geboden kunnen worden bij uitstap.
- Slachtoffers beter informeren over het non-punishment beginsel, inclusief de reikwijdte en beperkingen daarvan. Zo blijven verwachtingen realistisch.

Aandachtspunt: Uitbreiding van het aantal opvangplekken voor slachtoffers van seksuele uitbuiting en mensenhandel

Op dit moment vormt de beperkte beschikbaarheid van passende opvang een belangrijke belemmering bij het bieden van directe veiligheid en stabiliteit aan slachtoffers. Wanneer opvang niet of niet tijdig beschikbaar is, kan dit ertoe leiden dat slachtoffers terugkeren naar of blijven in een afhankelijkheidsrelatie.

Opvang vervult daarmee een cruciale functie binnen de aanpak van mensenhandel, omdat het niet alleen gaat om fysieke veiligheid, maar ook om het creëren van voorwaarden voor herstel, ondersteuning en verdere begeleiding. Dit geldt voor alle vormen van mensenhandel.

Het aandachtspunt raakt daarmee aan de bredere vraag hoe structureel kan worden voorzien in voldoende, passende en toegankelijke opvangcapaciteit, zodat signalering en interventie daadwerkelijk kunnen leiden tot duurzame uitstap en bescherming van slachtoffers.

STAP 7

Seksueel uitbuiten

In deze stap vindt de daadwerkelijke seksuele uitbuiting plaats. Het slachtoffer wordt gedwongen of onder druk gezet om seksuele handelingen te verrichten. Dit kan fysiek plaatsvinden, maar ook online. De dader houdt controle over de omstandigheden, inkomsten en beschikbaarheid van het slachtoffer. De uitbuiting kan plaatsvinden op verschillende locaties en via verschillende digitale platforms. Toezicht is vaak beperkt. Voor buitenstaanders is het onderscheid tussen vrijwilligheid en dwang niet altijd zichtbaar. Slachtoffers ervaren in deze fase weinig handelingsruimte. Dit komt door afhankelijkheid, angst, dwang, schaamte of doordat de situatie voor hen normaal is geworden.

STAP 7 Seksueel uitbuiten

Gelegenheden

- Slachtoffers herkennen zichzelf niet altijd als slachtoffer, omdat de situatie voor hen normaal is geworden.
- Er zijn veel verschillende platformen die seksuele uitbuiting kunnen faciliteren.
- Hulpverlening en overheid grijpen niet altijd tijdig in, bijvoorbeeld door beperkte signalering, onvoldoende kennis of gebrek aan zicht op de situatie.
- Ook binnen vergunde sectoren of locaties kan sprake zijn van uitbuitingssituaties.

Signalen

- De persoon in de advertentie oogt opvallend jong.
- De achtergrond op foto komt overeen met foto's van andere personen of advertenties.
- Angst voor mannen of lichamelijk contact, vooral bij kinderen.
- Veel onbekende auto's of kort bezoek aan een pand.
- Veelvuldig aanbellen op het verkeerde adres.
- Rolkoffers die kunnen wijzen op kort verblijf of verplaatsing tussen locaties.
- Een opvallend laag of juist hoog uurloon.
- Het aanbieden van extreme handelingen.

Faciliteerders

- Exploitanten van advertentieplatforms.
- Beheerders van vergunde en onvergunde sekslocaties.
- Pornoproducenten en -distributeurs.
- Tussenpersonen die afspraken, vervoer, betalingen, advertenties of logistiek regelen.

STAP 7 Seksueel uitbuiten

Barrières

Bestaande barrières

- Beperkte inzet van een webcrawler om online informatie te verzamelen en mogelijke situaties van seksuele uitbuiting te signaleren.
- Integrale controles bij risicovolle werkgevers en locaties. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van verschillende wettelijke mogelijkheden, zoals de Wet arbeid vreemdelingen, de Arbowet, brandveiligheidsregels, vergunningcontroles, exploitatievergunningen en regels voor de horeca.
- Modernisering 273f: de beoogde aanpassing waarmee mensenhandel wordt toegevoegd aan de lijst van misdrijven waarvoor een aangifteplicht geldt.

Gewenste barrières

- Versterken van bewustwording en signaleringskennis bij GGD'en, huisartsen en ggz-instellingen.
- Vergroten van de inzet en bekendheid van bestuursrechtelijke dwangmiddelen bij signalen van seksuele uitbuiting.
- Landelijke uitrol van de webcrawler voor het signaleren van seksuele uitbuiting, met een duidelijke wettelijke grondslag voor structurele gegevensverzameling.
- Vaker toepassen van basiscontrole-mogelijkheden, zoals genoemd bij de bestaande barrières, om onaangekondigde controles op locaties mogelijk te maken.

STAP 8

Voordeel trekken

In deze stap haalt de dader voordeel uit de seksuele uitbuiting. Dat voordeel is vaak financieel. Denk aan het afkomen van inkomsten, het beheren van bankrekeningen of het wegsluizen van geld via contante betalingen, katvangers, buitenlandse rekeningen of andere financiële constructies. Het voordeel kan ook bestaan uit status binnen het criminele milieu. Het kunnen controleren of uitbuiten van een slachtoffer kan voor de dader statusverhogend werken. De dader maakt gebruik van de afhankelijkheidspositie van het slachtoffer. Daardoor kunnen inkomsten direct of indirect worden afgedwongen en afgenomen.

STAP 8 Voordeel trekken

Gelegenheden

- Ondergronds bankieren en andere informele betaalsystemen maken het mogelijk om geld buiten het reguliere financiële toezicht te verplaatsen.
- Onvoldoende onderzoek naar wederrechtelijk verkregen voordeel kan ertoe leiden dat daders na een strafproces vermogen behouden.
- Beperkte opsporingscapaciteit maakt het moeilijk om alle vormen van signalen uit te lopen en casuïstiek op te pakken.
- Buitenlandse rekeningen kunnen worden gebruikt om inkomsten buiten beeld te houden.
- Katvangers kunnen worden ingezet om inkomsten, rekeningen of bezittingen op naam van iemand anders te zetten.

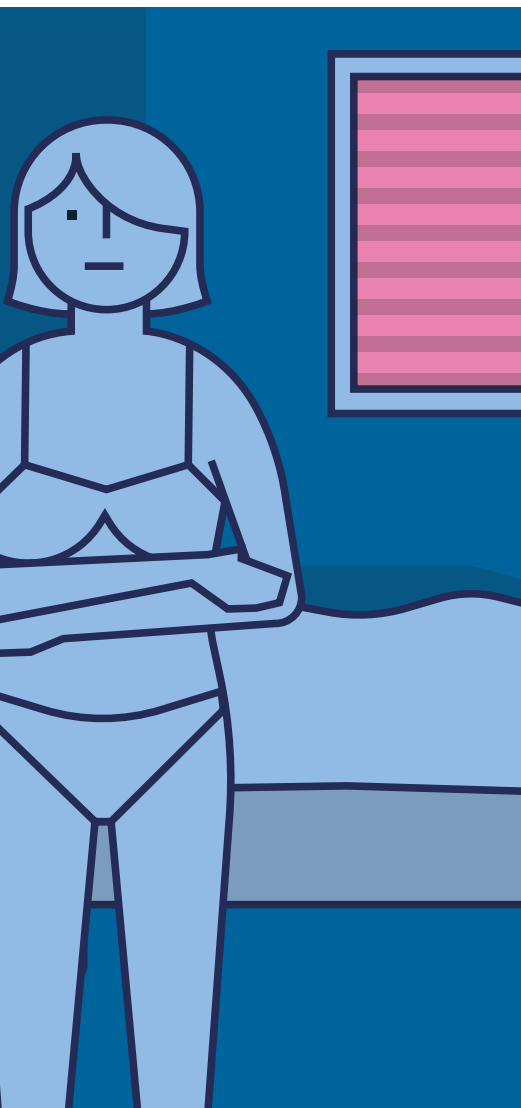
Signalen

- Het slachtoffer moet geld fysiek afgeven.
- Het slachtoffer heeft geldzorgen, ondanks inkomsten uit sekswerk of seksuele dienstverlening.
- De bankrekening van het slachtoffer wordt beheerd door iemand anders.
- Vanaf één telefoon, laptop of ander device worden meerdere bankrekeningen beheerd.
- Het slachtoffer geeft inkomsten niet op bij de Belastingdienst.

Faciliteerders

- Reguliere banken.
- Ondergrondse bankiers en andere informele financiële dienstverleners.
- Aanbieders van cryptobetaalautomaten.
- Katvangers.

STAP 8 Voordeel trekken

Barrières

Bestaande barrières

- Strafrechtelijk afpakken van wederrechtelijk verkregen voordeel.
- Signalen vanuit gemeenten over onverklaarbaar vermogen die worden gedeeld met de FIU.
- De Wwft-plicht van banken en andere meldingsplichtige instellingen.
- AML-procedures bij banken, gericht op het herkennen van ongebruikelijke transacties en onverklaarbare vermogensopbouw.

Gewenste barrières

- Intensiever inzetten op het afpakken van wederrechtelijk verkregen voordeel, ook parallel aan of aanvullend op strafrechtelijke trajecten.
- Vergroten van de inzet op sociale herbestemming van afgepakt vermogen, zodat zichtbaar wordt dat crimineel geld wordt ingezet voor maatschappelijke doelen en slachtofferondersteuning.
- Aanpakken van financiële uitbuiting door malafide adviseurs, zonder de toegang tot bonafide financiële dienstverlening voor zelfstandige sekswerkers te beperken.

STAP 9

Verankeren

In deze stap raakt het slachtoffer structureel verbonden met het uitbuitingscircuit. Door langdurige afhankelijkheid, normalisatie, trauma en het ontbreken van realistische alternatieven wordt uitstappen steeds moeilijker. Soms wordt uitstappen ook gevaarlijk. Het slachtoffer kan in een overlevingsstand blijven functioneren. Gaandeweg kan het slachtoffer taken of rollen binnen het netwerk krijgen. In sommige situaties ontstaat daardoor een verschuiving van slachtofferschap naar daderschap, bijvoorbeeld wanneer iemand wordt ingezet om nieuwe slachtoffers te benaderen of te controleren. De invloed van het reguliere sociale netwerk is in deze fase vaak sterk afgenomen. De verbondenheid met het criminele circuit wordt daardoor verder versterkt en in stand gehouden.

STAP 9 Verankeren

Gelegenheden

- Wanneer slachtoffers langdurig worden beheerst en uitgebuit, kan de situatie voor hen normaal worden. Daardoor kan er een cyclus ontstaan waarin zij ook worden ingezet om nieuwe slachtoffers aan te trekken. Aanvullend kan uitstappen een verlies van het bekende betekenen.
- De invloed van het reguliere sociale netwerk is in deze fase vaak sterk verminderd.
- Het slachtoffer kan gewend raken aan een bepaalde levensstandaard, normen en waarden. Dit kan verankering versterken.
- Trauma en langdurig functioneren in overlevingsstand kunnen het moeilijk maken om afstand te nemen van de situatie.

Signalen

- Het slachtoffer krijgt zelf een rol in het netwerk, bijvoorbeeld bij het benaderen, begeleiden of controleren van anderen.
- Het slachtoffer beschikt over meerdere of dure bezittingen zonder duidelijke verklaring.
- Het slachtoffer wil of durft geen aangifte te doen.
- Het slachtoffer reageert vijandig richting hulpverlening.
- Er is sprake van verharding qua persoonlijkheid.

Faciliteerders

- Terugkerende klanten.
- Het sociale netwerk van het slachtoffer.
- Zorg- en opvanginstellingen (indirect).

STAP 9 Verankeren

Barrières

Bestaande barrières

- Programma's die slachtoffers van mensenhandel of mensen in de prostitutie ondersteunen bij het opbouwen van een nieuw leven in het land van herkomst. Deze programma's kunnen helpen om concreet perspectief buiten het uitbuitingscircuit te ontwikkelen.
- De Regeling Uitstapprogramma's Prostituees, via de DUUP-regeling. Deze regeling ondersteunt uitstapprogramma's voor mensen die willen stoppen met sekswork.

Gewenste barrières

- Meer bewustwording bij professionals over mechanismen die slachtoffers verankerd houden in de uitbuitingssituatie. Zoals een aantal jaar geleden verhalen rondom Voodoo werden gebruikt.
- Bredere uitrol van programma's die slachtoffers helpen om een nieuw leven in het land van herkomst op te bouwen. Daarbij gaat het om veilige huisvesting, inkomen, zorg, opleiding, werk en sociale steun.
- Versterken van uitstapprogramma's die meerdere leefgebieden bestrijken, zoals huisvesting, positieve rolmodellen, inkomen, zorg, veiligheid en sociale ondersteuning.

Geprioriteerde barrière: Bundeling van barrières rondom uitstapprogramma's; Versterken en toegankelijk maken van uitstapprogramma's voor slachtoffers van seksuele uitbuiting

Deze barrière is gericht op het versterken en beter toegankelijk maken van uitstapprogramma's voor slachtoffers van seksuele uitbuiting en andere vormen van mensenhandel.

Uitstappen uit een uitbuitingssituatie vraagt om meer dan het beëindigen van de directe afhankelijkheid van een dader. Het betekent vaak het gelijktijdig aanpakken van meerdere problemen, zoals huisvesting, inkomen, zorg, veiligheid en het opbouwen van een nieuw sociaal netwerk.

In de huidige praktijk zijn uitstapprogramma's niet altijd voldoende beschikbaar, versnipperd of sluiten zij niet goed aan bij de complexiteit van de situatie van slachtoffers, waaronder ambivalentie en risico op terugval. Ook is de toegang tot deze programma's niet altijd vanzelfsprekend.

Onderdelen:

- Het versterken en uitbreiden van uitstapprogramma's die meerdere leefgebieden bestrijken (zoals huisvesting, inkomen, zorg, veiligheid en sociale ondersteuning met aandacht voor positieve rolmodellen)

- Het verbeteren van de toegankelijkheid van deze programma's voor verschillende doelgroepen
- Het ontwikkelen van samenhangende trajecten waarin ruimte is voor maatwerk
- Het creëren van ruimte binnen trajecten voor ambivalentie, terugval en gefaseerde uitstap
- Het stimuleren van landelijke afstemming en kennisdeling over effectieve werkwijzen
- Het positioneren van ketenregisseurs/zorgcoördinatoren

Randvoorwaarden:

- Beschikbaarheid van langdurige en stabiele begeleiding
- Voldoende capaciteit en structurele financiering van uitstapprogramma's
- Draagvlak voor een benadering waarin terugval en ambivalentie onderdeel zijn van het proces
- Samenhang tussen betrokken domeinen (zorg, veiligheid, sociaal, wonen)
- Structurele aandacht voor veiligheidsinschattingen bij uitstappen, inclusief bescherming van het individu en diens netwerk

Colofon

Tekst

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

Vormgeving

CO3, Woltera Niemeijer

© het CCV, juni 2026

